

of met de hartstochtelijke wereldverachting van Lord Byron.

De meeste aanhangers onzer Nederlandsche Romantiek kwamen reeds omstreeks 1840 van hunne Byroniaansche verzuchtingen terug, en duiden hunne vroegere ingenomenheid met

— „den Grooten Bard van Albion” — aan als „hun Zwarten tijd”. Potgieter niet alzoo.

Hij bleef zijn leven lang ontevreden met zijn tijd en zijne tijdgenooten — altemaal jongste kinderen van Jan en Jannetje. Indien de helderste inzichten in de tekortkomingen van eigen tijdgenooten een dichter recht geven op den naam van genie, dan mag Potgieter een der geniaalste mannen der negentiende eeuw genoemd worden.

Chronische ontevredenheid met alles, wat rondom ons gezegd en geschreven wordt, is evenwel eene uiterst gevaarlijke zielsstemming, die tot pessimisme en hypercritiek leidt. Uit den aard van de zaak is zulk eene stemming van zuiver negatieve natuur. Zij leidt ten slotte tot onvruchtbaarheid en machteloosheid. Potgieter was te schrander om dit niet in te zien. Zijne negatieve stemming tegenover het leger der ontelbare Jan Salie's bracht hij onder het correctief eener warm blakende bewondering voor het machtige Holland der zeventiende eeuw. Hij kon zijn dichterlijk gestemd hart ophalen aan Hooft, Vondel en Huygens — hij kon in duizenderlei schitterende variatiën den lof der Hollandsche „dege dege gelijkheid”, der groote en geniale vaders zingen.

Potgieter had dus eene critische weegschaal, waarin hij den arbeid zijner tijdgenooten liet balanceeren tegenover de nalatenschap eener hooger bevoorrechte periode. Het was wel te voorzien, dat zijn oordeel slechts bij uitzondering van tevredenheid getuigde, dat hij dikwijls met eene gestrengheid vonnisde, waarbij ook het beste werk zijner tijdgenooten

slechts noode de doodstraf ontging.

En toch is het te betreuren, dat Potgieter's critiek in latere dagen zoo weinig navolgers vond. Zijne ontevredenheid met tijd en tijdgenooten is op nieuw mode geworden in zekere kringen. Zijn negatief beginsel wordt door enkelen met geestdrift beleden. Maar zijne positieve bewondering voor de grootheid der zeventiende eeuw laat de zoodanigen koud. Daar ook zij echter behoefte hadden aan een positief uitgangspunt, maakten zij zich de zaak gemakkelijk — en kozen zij het ouderwetsche dogma: *Nul n'aura de l'esprit que nous et nos amis!* — Algemeene ontevredenheid, algemeen denigrement, geloof in eigen genialiteit als eenige maatstaf voor alle kunst — zoo luidt het nieuwe evangelie! Helaas, waarom komen mannen als Potgieter zoo zeldzaam in ons lief Holland voor?

* *

De werken van E. J. Potgieter. Bibliographie door J. H. Groenewegen. Een laatste deel tot Zimmerman's uitgaaf. Haarlem, H. D. Tjeenk Willink, 1890.

Tot nadere kennis van Potgieter's letterkundigen arbeid kan deze bibliographie aanleiding geven. Als zoodanig schijnt dit werk welgeslaagd, en door de vermelding van drie-en-vijftig onuitgegeven gedichten zelfs vollediger, dan alles wat vroeger over de litteraire nalatenschap van Potgieter is gezegd. Schoon het vermoeden voor de hand ligt, dat deze onuitgegeven verzen juist niet tot de volmaakste van den meester zullen behooren, is de kennis van hun bestaan voor de geschiedenis onzer letteren van zekere waarde. Dat men over deze onuitgegeven gedichten iets vernemen mocht, is het gevolg der „heuschheid, waarmee” aan den schrijver dezer bibliographie „Potgieters aantekeningen werden ter inzage verstrekt.”

De heer J. H. Groenewegen kwam door deze „heuschheid” in eene zeer voordeelige